

Seneca, *De superstitione*, frg. 35-36 (Haase) = Augustinus, *De civitate Dei* VI, 10.

Uvedení do problematiky: Augustinus polemizuje s některými pohanskými náboženskými zvyklostmi a cituje v této souvislosti z jinak nedochovaného díla římského filosofa Seneky, který se věnoval podobné problematice (byť z poněkud jiné perspektivy). Seneka kritizuje chování účastníků během některých svátků tzv. „orientálních“ božstev (Isis, Velká Matka atd.). Posléze přechází k vyličení ještě (dle jeho názoru) pošetilejších aktivit, které někteří lidé vykonávají v chramovém okrsku na Capitolu, tedy v samotném centru římské státnosti.

Iam illa, quae in ipso Capitolio fieri solere commemorat et intrepide omnino coarguit, quis credat nisi ab inridentibus aut furentibus fieri? Nam cum in sacris Aegyptiis Osirim lugeri perditum, mox autem inuentum magno esse gaudio derississet, cum perditio eius inuentioque fingatur, dolor tamen ille atque laetitia ab eis, qui nihil perdiderunt nihilque inuenerunt, ueraciter exprimatur: "Huic tamen, inquit, furori certum tempus est. Tolerabile est semel anno insanire. In Capitolium perueni, pudebit publicatae dementiae, quod sibi uanus furor adtribuit officii. Alius nomina deo subicit, alius horas Ioui nuntiat: alius lutor est, alius unctor, qui uano motu brachiorum imitatur unguentem. Sunt quae Iunoni ac Mineruae capillos disponant (longe a templo, non tantum a simulacro stantes digitos mouent omantium modo), sunt quae speculum teneant; sunt qui ad uadimonia sua deos aduocent, sunt qui libellos offerant et illos causam suam doceant. Doctus archimimus, senex iam decrepitus, cotidie in Capitolio mimum agebat, quasi dii libenter spectarent, quem illi homines desierant. Omne illic artificum genus operatum diis immortalibus desidet." Et paulo post: "Hi tamen, inquit, etiamsi superuacuum usum, non turpem nec infamem deo promittunt. Sedent quaedam in Capitolio, quae se a Ioue amari putant: ne Iunonis quidem, si credere poetis uelis, iracundissimae respectu terrentur."